

Brüssel, 18.5.2016
COM(2016) 324 final

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

**milles käsitletakse Tšehhi Vabariigi 2016. aasta riiklikku reformikava
ja esitatakse nõukogu arvamus Tšehhi Vabariigi 2016. aasta lähenemisprogrammi kohta**

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

milles käsitletakse Tšehhi Vabariigi 2016. aasta riiklikku reformikava

ja esitatakse nõukogu arvamus Tšehhi Vabariigi 2016. aasta lähenemisprogrammi kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta,¹ eriti selle artikli 9 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi²,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone³,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) 26. novembril 2015 võttis komisjon vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi,⁴ mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2016) algust. 17.–18. märtsil 2016 kiitis Euroopa Ülemkogu heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. 26. novembril 2015 võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu häiremehhanismi aruande,⁵ milles ei nimetatud Tšehhi Vabariiki ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida.
- (2) 2016. aasta aruanne Tšehhi Vabariigi kohta⁶ avaldati 26. veebruaril 2016. Selles hinnati Tšehhi Vabariigi edusamme 14. juulil 2015 nõukogu vastu võetud riigipõhiste soovitusete täitmisel ja strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide saavutamisel.

¹ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

² COM(2016) 324 (final).

³ P8_TA(2016)0058, P8_TA(2016)0059 ja P8_TA(2016)0060.

⁴ COM(2015) 690 (final).

⁵ COM(2015) 691 (final).

⁶ SWD(2016) 73 (final).

- (3) 11. mail 2016 esitas Tšehhi Vabariik oma 2016. aasta lähenemisprogrammi ja 12. mail oma 2016. aasta riikliku reformikava. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (4) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on nähtud ette määruse (EL) nr 1303/2013 artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitude täitmist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Komisjon esitas kõnealuse sätte kasutamise täiendavad üksikasjad suunistes selle kohta, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega⁷.
- (5) Tšehhi Vabariigi suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa. 2016. aasta lähenemisprogrammi kohaselt näeb valitsus 2016. aastal ette nominaalse eelarvepositsiooni väikest halvenemist tasemele $-0,6\%$ SKPst ja alates 2017. aastast üldist stabiliseerumist tasemel $-0,5\%$ SKPst. Keskpika perioodi eelarve-eesmärki, milleks on struktuurne eelarvepuudujääk 1% SKPst, täidetakse jätkuvalt kogu programmi kestel. Lähenemisprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse jääma 2016. aastal tasemele $41,1\%$ ja langema 2019. aastal $39,3\%$ tasemele. Neid eelarveprognoose toetav makromajanduslik stsenaarium on usutav. Kavandatud eelarvepuudujäägi eesmärkide saavutamiseks alates 2017. aastast võetavaid meetmeid ei ole piisavalt täpselt kirjeldatud. Komisjoni 2016. aasta kevadprognoosi põhjal peaks struktuurne eelarvepositsioon olema 2016. aastal $-0,7\%$ SKPst ja 2017. aastal $-0,9\%$ SKPst ning seega keskpika perioodi eelarve-eesmärki ületama. Võimalike edasiste kõrvalekallete hindamisel lähtutakse nõudest hoida struktuurne eelarvepositsioon keskpika perioodi eelarve-eesmärgi tasemel. Nõukogu on lähenemisprogrammidele antud hinnangu põhjal ja komisjoni 2016. aasta kevadprognoosi arvesse võttes seisukohal, et Tšehhi Vabariik peaks stabiilsuse ja kasvu pakti nõuded täitma.
- (6) Pikas perspektiivis on Tšehhi Vabariigi eelarve jätkusuutlikkusega seotud riskid keskmised. Need riskid tulenevad peamiselt elanikkonna vananemisega seotud kulutuste prognoositavast mõjust, eelkõige tervishoiu, kuid ka pensionide valdkonnas. Hiljuti vastuvõetud või kavandatud meetmed pensionisüsteemi muutmiseks võivad rakendamise korral tuua kaasa riigi rahanduse olukorra halvenemise pikas perspektiivis. Kõigepealt võttis Tšehhi valitsus 2016. aasta veebruaris vastu õigusakti, mis annab talle volituse kohandada pensionide indekseerimismehhanismi paindlikumal viisil. Teiseks arutatakse praegu ettepanekuid seada seadusjärgse pensioniea ülempiiriks 65 eluaastat ja kehtestada pensioniea korrapärase läbivaatamise mehhanism. Praegu ei ole kavas madalat seadusjärgset pensioniiga tõsta. Tervishoiu puhul on üheks mureküsimuseks pikaajaliste kulutuste prognoositud suurenemine. Tšehhi Vabariigil tuleb parandada oma tervishoiusüsteemi juhtimist ja kulutasuvust, ehkki mõningaid meetmeid praegu eri etappides juba rakendatakse. Näitajad viitavad kaupade ja teenuste suurele tarbimisele ning suhteliselt suurele sõltumisele haiglapõhisest hooldusest, mis on kallim kui ambulatoorsed teenused. Näib, et olemasolevaid terviseandmeid ei kasutata statsionaarse ravi planeerimisel ja ratsionaliseerimisel tõhusalt. Läbivaatamisel on haiglaravi hüvitamise süsteem, milles on mitmeid puudusi, näiteks

⁷ COM(2014) 494 (final).

väike haiglate valim viitemäärade arvutamiseks. Ikka veel ei ole piisavalt uuritud võimalusi, kuidas täiustada ambulatoorse ravi koordineerimist, parandada perearstide rolli patsientide suunamisel ja piirata ambulatoorsete teenuste ebavajalikku tarbimist.

- (7) Tšehhi Vabariigi eelarveraamistik on üks nõrgemaid ELis. 2015. aasta veebruaris kiitis valitsus heaks reformipaketi peamiste puuduste kõrvaldamiseks selles valdkonnas, kuid pakett ootab veel ratifitseerimist parlamendi poolt. Paketi eesmärk on võtta siseriiklikusse õigusesse üle nõukogu direktiiv 2011/85/EL eelarveraamistiku kohta. Kavandatud reformiga nähakse ette tugevam kulutuste piiramine, sidudes need otseselt keskpika perioodi eelarve-eesmärgiga. Reformi raames seatakse valitsusele kohustus võtta vastu eelarve, mis tagab riigi rahanduse pikaajalise jätkusuutlikkuse, ning luuakse sõltumatu eelarvenõukogu riigi rahanduse kontrollimiseks ja läbipaistvuse suurendamiseks.
- (8) Investeeringud elaniku kohta jäävad Tšehhi Vabariigis endiselt alla ELi keskmise ja on suures osas koondunud pealinna piirkonda. Haldus- ja regulatiivsed tõkked piiravad jätkuvalt ärikeskkonna tõhusust ja takistavad investeerimist. Transpordi- ja energiataristu projektide rakendamisel esinevad konkreetset kitsaskohad. Lisaks oli ELi vahendite kasutamine programmitöö perioodil 2007–2013 aeglane; see oli peamiselt tingitud keerukatest menetlustest, juhtimis- ja kontrollisüsteemide puudustest, riigihankemenetluste ebatõhususest ja projektide rakendamises osalevate asutuste nõrgast haldussuutlikkusest. Transporditaristusse investeerimisel on haldustakistusteks muu hulgas maakasutuslubade väljastamise menetluste aeglus ja viivitused, mis tulenevad konkurentsiametile esitatud kaebuste menetlemise korrast. Energiatõhususe osas on riiklikud programmid energiamahukuse vähendamiseks olnud killustunud ja kulude poolest ebatõhusad. On märke, et energiasääst ei parane kooskõlas riikliku energiatõhususe tegevuskavaga. Teenustesektoris on mõningaid märke regulatiivsetest piirangutest. See kehtib eelkõige mõnes konkreetses kutseteenuste sektoris, kus sisenemis- ja tegutsemistõkked on suuremad kui ELis keskmiselt. Kvaliteetsete veebipõhiste avalike teenuste vähene kasutamine halvendab samuti ärikeskkonda ja viitab pakkumise puudulikkusele. E-valitsuse teenuste puhul ei kasutata täiel määral ära tehnoloogia võimalusi, et parandada nende teenuste kasutajasõbralikkust, ja nende keerukuse tase on ELis üks madalamaid. Olemasolevad tõendid osutavad maksudest kõrvalehoidumise suhteliselt suurele osakaalule Tšehhi Vabariigis. Selle probleemi lahendamine, eriti käibemaksu osas, on poliitiline prioriteet. Teisalt ei ole kavandatud meetmeid maksude maksmisega seotud suhteliselt suurte kulude vähendamiseks või maksusüsteemi lihtsustamiseks. Deklaratsioonide esitamisele eelnevaid maksuhalduri pakutavaid teenuseid on vähe. Maksumaksjad ei kasuta kuigi palju e-maksudeklaratsiooni süsteemi, ehkki käibemaksu osas on edusamme tehtud. Lisaks on maksukogumise kulud vastavalt uusimatele rahvusvahelistele aruannetele suhteliselt kõrged. Tööandjate suurte sotsiaalmaksete tõttu on tööjõumaksud üldiselt kõrged ja maksude hajutamine muudesse valdkondadesse, nagu omandimaks, on piiratud.
- (9) Hulk näitajaid viitab olulistele puudustele avalikus halduses. Teatavaid edusamme on tehtud seadusandlike ja mitteseadusandlike meetmete vastuvõtmisel 2015. aasta korruptsioonivastase tegevuskava raames. Parlament kiitis 2015. aasta novembris heaks hankeregistri seaduse. Selle õigeaegne rakendamine ja edasiarendamine võiks parandada riigihangete läbipaistvust ja kulutasuvust. Endiselt on aga vastu võtmata mõningad olulised korruptsioonivastased õigusaktid, näiteks huvide konflikti seaduse muudatus ja uus erakondade rahastamise seadus. Mitme vastuvõetud meetme täitmist on raske tagada ja nende mõju on väike; paljud kavandatud meetmed aga on

korduvalt edasi lükatud järgmisse tegevuskavasse. Ehkki Tšehhi riigihankesüsteemi puudusi on püütud kõrvaldada, on veel arenguruumi konkurentsi ja seega ka kulutõhususe suurendamisel. Nimetatud puudused on osaliselt tingitud asjaolust, et hankijatel puudub asjakohane koolitus ja et lepinguid sõlmides pööratakse liiga vähe tähelepanu kvaliteedikriteeriumidele. Avalik sektor toetub suurel määral konkurentsi välistavatele menetlustele; pakkujaid ei suudeta ligi meelitada ja koondhankeid kasutatakse harva. Siiski loodetakse, et riigihankemenetluste ajakohastamist käsitlevate äsja üle võetud riigihankedirektiivide rakendamine annab võimaluse võtta riigihankepoliitikas kasutusele strateegiline ja tõendus põhine lähenemisviis, mis hõlmab professionaalsuse suurendamist, riigihangete koondamist, suuremat tähelepanu kvaliteedikriteeriumidele ja hankijate terviklikkust.

- (10) Viimastel aastatel on märkimisväärselt kasvanud investeringud teadus- ja arendustegevusse, kuid tulemused on endiselt kesised ning muret valmistab teadus- ja arendustegevuse taristu jätkusuutlikkus. Tšehhi teadussüsteemis on praegu käimas kaua viibinud, kuid olulised juhtimisreformid, eelkõige hindamise ja rahastamise osas. Praegune rahastamismehhanism on killustatud; koordineerimine asjaomaste asutuste vahel puudulik ning ülesannete ja prioriteetide jaotus ebaselge. Töötatakse välja teadus- ja arendustegevuse põhjalikku hindamisraamistikku, mis on seotud rahastamisega, kuid edasimineku on aeglane. Pisut on püütud parandada akadeemiliste ja äriühingute sidemeid. Kõnealuseid sidemeid on nõrgendanud riiklike teadusasutuste hindamise raamistik, milles ei võeta arvesse koostööd ettevõtetega.
- (11) 2016. aasta jaanuaris kiitis parlament heaks kõrgharidusreformi. Jätakuvalt on probleemiks õpetaja elukutse vähenemine atraktiivsus; üheks põhjuseks peetakse suhteliselt madalat töötasu, samuti valmistab muret õpetajaskonna vananemine. Õpetajate ja pedagoogilise personali jaoks töötatakse välja uut karjäärisüsteemi, et elukutse atraktiivsust suurendada, kuid selle rakendamine on edasi lükatud. Õpitulemused on üldiselt head, kuid neid mõjutab tugevalt õpilaste sotsiaalmajanduslik taust. Teravaks probleemiks on ebasoodsas olukorras olevate rühmade, eelkõige romade halvemad õpitulemused. Hinnangu kohaselt langeb väga suur osa roma lapsi koolist välja. Paljud roma lapsed saavad hariduse väljaspool tavakooli ja nende õppestandardid on seetõttu madalamad kui ülejäänud elanikkonna lastel. Piisavalt ei ole arendatud koolitusvõimalusi, et aidata õpetajatel kõnealuse probleemiga tegeleda; nende õpetajate osakaal, kes osalevad segarühmade õpetamise ja kaasava hariduse alases enesetäienduses, on väike. Palju on võetud kaasava haridusega seotud seadusandlikke ja haldusmeetmeid ja hakatud neid rakendama. Need meetmed peaksid aitama vähendada lõhet roma ja mitteroma laste haridustaseme ja õpitulemuste vahel. Parlament võttis 2016. aasta märtsis vastu haridusseaduse muudatused, millega laiendatakse kohustuslikku haridust eelõppe viimasele aastale ja tagatakse väiksemate laste õigus lasteaiakohale. Sellele vaatamata takistab ebavõrdsus haridussüsteemis inimkapitali kvaliteedi parandamist ja osutub hilisemas elus takistuseks ka tööturul.
- (12) Tööturu olukord Tšehhi Vabariigis on paranenud, kuid tööhõive määra edasine kasv sõltub alaesindatud rühmade suuremast osalemisest. Nendesse rühmadesse kuuluvad väikelaste emad, madala kvalifikatsiooniga töötajad ja romad. Haavatavate rühmade osalemist aitaksid suurendada riikliku tööturuasutuse teavitustegevus, asjakohased ja sihipärased aktiivsed tööturumeetmed ning personaalsed teenused. Väikelaste emade osalemist tööturul pidurdab taskukohase hinnaga ja kvaliteetsete lastehoiuteenuste püsiv puudus, eelkõige kuni kolmeaastaste laste osas, ja paindliku tööaja korralduse

vähene kasutamine. Viimastel aastatel on võetud meetmeid selle puuduse kõrvaldamiseks, kuid vaja on teha suuremaid jõupingutusi.

- (13) Komisjon on Euroopa poolaasta raames Tšehhi Vabariigi majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud tulemused 2016. aasta riigipõhises aruandes. Ta on hinnanud ka lähenemisprogrammi ja riiklikku reformikava ning varasematel aastatel Tšehhi Vabariigile esitatud soovitude järelmeetmeid. Arvesse on võetud nende asjakohasust Tšehhi Vabariigi eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast ning vastavust ELi õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust anda tulevastesse riiklikesse otsustesse ELi tasandi panus ja tugevdada nii ELi üldist majandusjuhtimist. Euroopa poolaasta raames koostatud soovitusel kajastuvad allpool esitatud soovitudes 1–3.
- (14) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu lähenemisprogrammi läbi vaadanud ja on arvamusel,⁸ et Tšehhi Vabariik täidab eelduste kohaselt stabiilsuse ja kasvu pakti,

SOOVITAB Tšehhi Vabariigil võtta 2016. ja 2017. aastal järgmisi meetmeid.

1. Võtta meetmeid riigi rahanduse pikaajalise jätkusuutlikkuse tagamiseks, võttes arvesse tulevasi riske tervishoiuteenuste valdkonnas. Võtta vastu õigusakte eelarveraamistiku tugevdamiseks.
2. Vähendada regulatiivseid ja haldustakistusi investeringutele, eelkõige transpordi ja energia valdkonnas, ning suurendada e-valitsuse teenuste kättesaadavust. Kiita heaks kavandatud korruptsioonivastased reformid ja parandada riigihangete korraldamist.
3. Tugevdada teadus- ja arendussüsteemi juhtimist ning soodustada akadeemiliste ringkondade ja ettevõtete vahelisi sidemeid. Suurendada õpetaja elukutse atraktiivsust ja võtta meetmeid, et suurendada ebasoodsas olukorras olevate, sh roma laste kaasatust tavakoolidesse ja -lasteaedadesse. Kõrvaldada takistused alaesindatud rühmade, eelkõige naiste suuremaks osalemiseks tööturul.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*

⁸ Vastavalt nõukogu määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.